

Nr 33.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen; given Stockholms slott den 16 januari 1935.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen.

GUSTAF.

K. Schlyter.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 11 kap. 8 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Gör man våldsgärning å annan för det han i sak inför domstol eller annan myndighet fört sin eller annans talan eller avlagt vittnesmål eller eljest vid förhör inför myndighet avgivit utsaga, eller ock för att hindra honom från talans utförande, vittnesmålets avläggande eller utsagans avgivande; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må till böter, dock ej under fem dagsböter, dömas.

Hotar man någon med våld i avsikt som förut är sagd; straffes med fängelse eller böter.

Söker man eljest, genom att mot någon vidtaga åtgärd, som för honom föranleder lidande, förlust eller annan skada, eller genom att hota någon med sådan åtgärd, öva vedergällning för det han avlagt vittnesmål eller avgivit utsaga vid förhör inför myndighet eller ock hindra honom därifrån; vare lag som i andra stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 november 1934.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet fråga om *utvidgat straffskydd för parter och vittnen*.

Föredraganden anför:

»Vid remiss till lagrådet den 2 innevarande november av förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder erinrade chefen för socialdepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet därom, att den i mars detta år tillkallade kommissionen för ytterligare prövning av frågan om lagstiftning till skyddande av tredje mans neutralitet i ekonomiska konflikter till behandling upptagit jämväl vissa spörsmål, avseende tillåtligheten av ekonomiska stridsåtgärder vilka direkt eller indirekt riktade sig mot statsmaktens funktioner. Det av kommissionen framlagda lagförslaget stadgade sålunda förbud mot vidtagande av stridsåtgärd mot ämbets- eller tjänsteman eller innehavare av offentligt uppdrag i eller för befattningen eller uppdraget. Kommissionen hade vidare föreslagit förbud mot stridsåtgärder som avsåge att hindra någon att föra talan inför domstol eller annan myndighet eller att avlägga vittnesmål eller att tillhandagå ämbets- eller tjänsteman samt mot stridsåtgärder som avsåge vedergällning för vad någon gjort i nu angivet hänseende. Beträffande repressalier mot ämbets- eller tjänstemän i form av ekonomiska stridsåtgärder anförde chefen för socialdepartementet, att det väl icke torde saknas exempel på att sådana förekommit men att något tvingande behov av lagstiftning på området dock näppeligen gjort sig gällande. Vissa av departementschefen närmare angivna svårigheter vid tolkningen och tillämpningen av bestämmelser med det föreslagna innehållet nödvändiggjorde en ytterligare prövning av frågan. Det torde, yttrade departementschefen vidare, bliva föremål för utredning inom justitiedepartementet i vad mån straffbestämmelserna om brott mot offentlig myndighet borde utvidgas, varvid kommissionsförslagets bestämmelser komme under övervägande. I fråga om stridsåtgärder mot parter, vittnen och personer som uppträdde såsom medhjälpare åt statsmakten i dess funktioner framhölls att, i den mån särskilt skydd gentemot sådana stridsåtgärder för närva-

rande kunde anses vara av ett praktiskt behov betingat, bestämmelser i ämnet närmast finge karaktär av strafflagsbestämmelser och därför icke borde er-hålla sin plats i en provisorisk speciallag.

Vad angår de sålunda berörda spörsmålen, vilka behandlats av kommissionen men icke upptagits i det till lagrådet remitterade förslaget, är jag icke beredd att för närvarande taga ställning till frågan om utvidgning av rättsskyddet för ämbets- och tjänstemän samt för dem som tillhandagå ämbets- och tjänstemän. För en sakligt och systematiskt tillfredsställande lösning av hithörande spörsmål läser nämligen erfordras en ganska genomgripande omarbetning av strafflagens bestämmelser om brott mot offentlig myndighet. Där- emot har utredningen slutförts beträffande det under förarbetena till tredje-manslagstiftningen framförda kravet på ökat skydd för parter och vittnen mot angrepp genom ekonomiska stridsåtgärder.

Gällande bestämmelser om straff för angrepp mot parter och vittnen finnas upptagna i 11 kap. strafflagen, vilket omfattar de s. k. fridsbrotten. 8 § i nämnda kapitel är av följande innehåll:

'Gör man våldsgärning å annan för det han i sak inför rätta, hos Konungens befallningshavande eller vid annat ämbetsverk, sin eller annans talan fört eller vittnesmål avlagt, eller för att honom från sakens utförande eller vittnesmålets avläggande hindra; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må till böter, dock ej under fem dagsböter, dömas.'

Detta stadgande — ett reliket av de gamla edsöresbrotten — avser således endast sådant angrepp mot parter, rättegångsombud och vittnen som sker genom misshandel eller annan gärning vilken till sin natur är att anse såsom våld å person. Å andra sidan faller även en i och för sig tämligen obetydlig våldshandling under stadgandet och därmed under allmänt åtal, så snart någon av de angivna subjektiva förutsättningarna för straffbarhet föreligga, nämligen att våldet avsetts såsom vedergällning för att den angripne fört talan eller vittnat eller utövats i syfte att hindra honom därifrån.

I utländsk rätt torde någon egentlig motsvarighet till berörda stadgande icke finnas. Några få utländska lagar upptaga dock straffskydd för vittnen. Dessa likställas då med allmänna organ och brottet får därmed sin plats bland brotten mot myndighet. Sålunda stadgar den belgiska strafflagen samma straff för våld och förolämpning mot vittne som för sådant angrepp mot offentlig befattningshavare. Liknande ståndpunkt intager Portugals strafflag. I enstaka lagar förekommer ett allmänt straffskydd för envar som fullgör en medborgerlig plikt.

Under förarbetena till ny strafflag har professor Thyren upptagit förevarande spörsmål till behandling. I den år 1933 framlagda elfte delen av förberedande utkast till strafflag (Statens off. utredn. 1933:6) upptages under kapitelrubriken 'Brott mot allmän ordning och frid' ett stadgande, enligt vilket den som genom våld eller hot därmed söker hindra någon från att vittna eller föra sin talan inför domstol eller annat allmänt organ

eller på sådant sätt söker påverka hans vittnesmål eller hämnas å honom därför att han vittnat eller fört talan, skulle straffas med fängelse (i högst tre år och lägst tre månader). I jämförelse med gällande lag företer detta förslag i fråga om brottshandlingen alltså endast den skillnaden att hot med våld medtagits och jämställts med fullbordat våld.

En ytterligare utvidgning av straffskyddet för parter och vittnen har ifrågasatts först under utredningen angående tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter.

Professor *Bergendal* berörde frågan i sin den 30 november 1933 avlämnade utredning (Statens off. utredn. 1933:36). I betänkandet anfördes, att övergångsfall kunde finnas mellan blockader i samband med ekonomiska konflikter och sådana utgårdar av rent personliga motiv. Det torde sålunda kunna förekomma att personer som lämnat handräckning åt ordningsmakten vid oroligheter i anledning av arbetsinställelser bleve utsatta för blockad, liksom att sådant angrepp riktades mot personer såsom hämnd därför att de avlagt vittnesmål i rättegång angående dylika oroligheter. Att dylika stridsåtgärder kunde verka mycket störande på ordningens och rättsskipningens behöriga upprätthållande låge i öppen dag och bestyrktes tillfullo av utländska erfarenheter (i synnerhet från Irland). Även mycket enstaka dylika händelser måste anses vara synnerligen betänkliga på grund av den fruktan för upprepning därav som kunde sprida sig i vidsträckta kretsar och verka avhållande från uppfyllelsen av allmänt medborgerliga skyldigheter.

Beträffande de lagstiftningsåtgärder som i följd av angivna förhållanden kunde ifrågasättas yttrade den sakkunnige: Därest lagstiftningsåtgärd ansåges behövlig, torde på grund av ämnets beskaffenhet nödiga ändringar böra göras i själva strafflagen. Närmast syntes böra ifrågakomma ett tillägg till 11 kap. 8 §, varigenom jämte våldsgärning skulle kriminaliseras även blockad och liknande stridsåtgärd, respektive hot därom, varmed angrepp skedde mot parter och vittnen. Möjligen borde straffskydd även anordnas mot liknande angrepp som riktades mot någon med avseende på yttranden eller utövning av rösträtt vid kommunalstämma, vägstämma eller andra liknande sammanträden och med avseende på funktion vid allmän förrättning.

I vissa av de över professor *Bergendals* utredning inhämtade *yttrandena* uttalades den meningen att ifrågavarande spørsmål borde göras till föremål för lagstiftning.

Arbetsdomstolens ordförande anförde sålunda efter att inledningsvis ha framhållit att det ur synpunkten av den allmänna rättssäkerheten vore synnerligen önskvärt att även frågan om stridsåtgärder i anledning av andra förhållanden än ekonomiska tvister löstes:

En omständighet, som gör det särskilt viktigt att icke blott beakta ekonomiska tvister, är att en ursprungligen ekonomisk konflikt genom allehanda tillstötande omständigheter med lätthet utvecklar sig till en samhällelig kris av stora mått, där man icke längre kan avgöra, var det ekonomiska momentet slutar och det politiska börjar. Att jag härvid särskilt har Ådalshändelserna i tanke är uppenbart. Vad jag syftar på är emellertid icke bara fall av förföljelse mot enskilda personer utan även åtgärder, som äro anlagda på att

hindra fullgörandet av det allmännas funktioner. Särskilt är jag intresserad av skydd för vittnen och andra personer, som i allmänt eller enskilt intresse nödgas framträda såsom hjälpare vid rättsordningens upprätthållande. Att de löpa verkligt stora faror för repressalier i form av ekonomiska stridsåtgärder, är ställt utom tvivel. Mina erfarenheter av Adalshändelserna bestyrka tillfullo, att även de mest laglydiga medborgare sökte undkomma att framträda och berätta vad de hade sig i saken bekant genom fruktan att sedermera bli utsatta för förföljelser. Att sådana förföljelser förekommo torde icke heller vara någon hemlighet. Även mina erfarenheter från arbetsdomstolen giva stöd för den vanskliga ställning vittnen intaga. Det är naturligen en allmän erfarenhet från domstolarna, att vittnen icke känna sig helt fria i förhållande till personer eller institutioner, av vilka de äro beroende. Vid arbetsdomstolen är ett vittne ofta beroende av båda parterna, av arbetsgivaren för behållande av sitt levebröd och av arbetarorganisationen för att icke betraktas såsom osolidarisk. Att vittnet strängt håller sig till vad han anser verkliga vara hänt och sant innebär ingalunda säkerhet mot efterräkningar från den ena eller den andra sidan. Vid avgivande av detta omdöme är det icke nödvändigt att antaga, att repressalierna tillkomma i medveten avsikt att straffa därför att vittnet talat sanning. Parternas uppfattning om vad som är sant är nämligen ofta grundad på sådan trosvisshet, att repressalierna mycket väl från den egna synpunkten kunna hava karaktär av vedergällning för att vittnet icke hållit sig till sanningen. Men det gör icke saken bättre. Såsom ett drastiskt uttryck för läget kan nämnas, att vid arbetsdomstolen många gånger hänt, att såväl arbetsgivaren som fackorganisationen åberopat intyg av en och samma arbetare, utfärdade vid ungefär samma tillfälle men upptagande fullständigt motsatta uppgifter om visst faktum. I dylika fall har alltid vardera parten åberopat att det av honom företedda intyget innehölle riktiga uppgifter under det att motsidans intyg tillkommit under hot om repressalier.

Handelskammaren i Gävle uttalade att erfarenheten givit vid handen att det skydd som 11 kap. 8 § strafflagen avser att skänka parter och vittnen icke vore tillräckligt.

Länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Malmöhus och Norrbottens län ha var för sig påyrkat lagstiftningens utsträckande över ett vidare område, därvid särskilt framhållits otillräckligheten av gällande bestämmelser angående parts- och vittnesskydd.

Svenska arbetsgivareföreningen har ansett det vara av synnerlig vikt att de kompletteringar av strafflagen, som den sakkunnige ifrågasatt, komme till stånd med det snaraste.

Det av *kommissionen* för ytterligare prövning av hithörande lagstiftningsfrågor framlagda *förslaget till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder* (Statens off. utredn. 1934: 16) innehöll beträffande rättsskydd för parter och vittnen m. fl. följande bestämmelser:

7 §. 'Stridsåtgärd må ej vidtagas mot ämbets- eller tjänsteman eller innehavare av offentligt uppdrag i eller för befattningen eller uppdraget.

Ej heller må man vidtaga sådan åtgärd mot någon för att hindra honom att föra talan inför domstol eller annan myndighet eller avlägga vittnesmål eller tillhandagå ämbets- eller tjänsteman eller för att utöva vedergällning för vad han gjort i nu angivet hänseende.'

24 §. 'Har stridsåtgärd anordnats i strid mot 7 § eller har i anledning av motsättning, som där sägs, stridsåtgärd riktats mot tredje man, varde envar som biträtt beslut om massåtgärd eller som uppmanar eller eljest söker förmå annan att deltaga däri, så ock den som vidtagit annan stridsåtgärd, dömd till fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till dagsböter.

Var stridsåtgärden eller motsättningen sådan som i 8 § sägs, dömes till fängelse i högst ett år eller dagsböter.

Hotar man någon med stridsåtgärd, varom i denna paragraf är sagt, straffes i fall, som i första stycket avses, med fängelse i högst ett år eller dagsböter och eljest med dagsböter.'

I motiveringen till dessa stadganden anförde kommissionen:

Erfarenheterna från domstolarna och särskilt från arbetsdomstolen bekräfta behovet av ett rättsskydd mot förföljelser av detta slag. De bestämmelser, som vår strafflag i 10 och 11 kapitlen uppställer till skydd för dem, som fullgöra funktioner i rättsordningens tjänst, äro otvivelaktigt icke tillfyllestgörande. Enligt kommissionens mening är frågan om ökat rättsskydd på detta område av den utomordentliga vikt samt sammanhänger så nära med de spörsmål, som röra rättsskydd för tredje man i ekonomiska konflikter, att kommissionen ansett sig icke kunna lämna denna fråga obeaktad.

Beträffande den lagtekniska utformningen av de bestämmelser, som erfordras för att bereda allmänna funktionärer, vittnen och andra, som tillhandagå myndigheterna vid rättsordningens upprätthållande, skydd mot ekonomiska stridsåtgärder, erbjuda sig tydligen olika möjligheter. En väg, som synes ligga nära till hands, är att infoga bestämmelserna i 10 och 11 kapitlen av strafflagen. Härför kunna helt visst anföras starka skäl av principiell natur. Emellertid kan en sådan anordning icke genomföras utan så vittgående ändringar och omläggningar av strafflagen, att kommissionen icke ansett sig kunna för närvarande förorda densamma. Till dess en mera omfattande revision av strafflagen kommer till stånd, synas därför erforderliga bestämmelser i nu ifrågavarande hänseende böra upptagas i den av kommissionen föreslagna lagen.

Enligt första stycket i 7 § äro med ämbets- och tjänstemän jämställda alla, som på grund av val eller annorledes utöva offentligt uppdrag. Härunder äro således att hänföra riksdagsmän, stads- och kommunalfullmäktige, ledamöter av statliga och kommunala nämnder och styrelser m. fl.

Andra stycket avser att bereda skydd ej blott för parter och deras ombudsmän samt vittnen i rättegångar utan jämväl för personer, som lämnat upplysningar till polismyndighet i rättssaker, biträtt ordningsmakten vid anhållanden eller oroligheter eller på annat sätt tillhandagått offentlig myndighet.

De stridsåtgärder, som förbjudits i denna paragraf, utgöra ett så allvarligt hot mot rättsordningen, att överträdelse av förbudet icke kunnat lämnas utan straffpåföljd. Dylik påföljd inträder enligt lagförslaget för envar, som bryter mot förbudet, oavsett huruvida denne enligt lagförslaget äger behörighet att igångsätta massåtgärd eller ej. Straffbestämmelsen återfinnes i 24 §. Såsom av nämnda stadgande framgår, är jämväl hot om stridsåtgärd belagt med straff i fall, varom nu är fråga.

I *utlåtandena över kommissionsförslaget* ha de ifrågavarande bestämmelserna i allmänhet icke föranlett särskilda uttalanden eller erinringar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län finner den utvidgning av tredjemanslagstiftningens omfattning som 7 § m. fl. bestämmelser i förslaget innebär i allo välbetänt. I ett par yttranden uttalas i korthet tillfredsställelse över de före-

slagna bestämmelserna; så Svenska arbetsgivareföreningen samt Svenska tidningsutgivareföreningen och dess arbetsgivaresektion.

Landsorganisationen yttrar att det icke torde vara föremål för meningsskiljaktighet, att stridsåtgärd icke får tillåtas i de med 7 § avsedda fallen. Till det föreslagna förbudet mot sådana stridsåtgärder vore endast att erinra, att det gentemot en arbetsgivare vore skäligen verkningsslöst, detta på grund av den hittills av lagstiftning oberörda rätt som arbetsgivare ägde att utan angivande av skäl avskeda arbetare. I sin likaledes ovillkorliga rätt till uppsägning av hyresavtal hade också hyresvärd en riskfri möjlighet att kringgå förbudet. — Beträffande förslaget straffbestämmelser har landsorganisationen uttalat den uppfattningen att de bevisningssvårigheter som måste uppstå då för åtgärds rättsstridighet kräves att den vidtagits i visst syfte skulle i det stora flertalet fall gynna arbetsgivarparten. Domstolarnas tillämpning av sådana bestämmelser som t. ex. 7 §, därest dessa upphöjdes till lag, komme med stor säkerhet att bekräfta riktigheten av denna uppfattning. Kunde det förutsättas att straffbeläggandet komme att gå ut över arbetarparten i en omfattning som icke stode i någon rimlig proportion till antalet beivrade förseelser på arbetsgiversidan, måste en straffrättslig reglering anses förkastlig icke endast ur synpunkten av lagstiftningens egen funktion utan också med hänsyn till allmän rättsmoral. Under framhållande av att kommissionen i straffsatsen för överträdelse av 7 § upptagit fängelse såsom den ordinära påföljden och reserverat böter för fall av synnerligen förmildrande omständigheter, har landsorganisationen slutligen gjort gällande att redan användandet överhuvud av fängelsestraff vore olämpligt.

**Departements-
chefen.**

Under förarbetena till lagstiftning om ekonomiska stridsåtgärder ha, såsom av det sagda framgår, övervägts två olika vägar för lösningen av frågan om utvidgat rättsskydd för vittnen och andra som utöva någon funktion i rättskipningens intresse. Professor Bergendal förordade vissa ändringar i allmänna strafflagen, närmast i 11 kap. 8 §. Även kommissionen fann starka principiella skäl tala för strafflagsändring men stannade dock vid att såsom ett provisorium föreslå upptagande av bestämmelser i ämnet i speciallagstiftningen angående ekonomiska stridsåtgärder. Det bör emellertid anmärkas att skillnaden i sak mellan den sakkunniges och kommissionens förslag icke är väsentlig. Även enligt kommissionsförslaget straffbelades sålunda överträdelser av den givna förbudsregeln, och mål om ansvar härför skulle upptagas vid de allmänna domstolarna.

Inledningsvis har erinrats därom att hithörande frågor såsom varande av huvudsakligen straffrättslig natur utbrutits ur lagstiftningen om ekonomiska stridsåtgärder, vilken enligt det till lagrådet remitterade förslaget i stort sett skulle erhålla karaktären av civillag. Dessutom ha berörts vissa förhållanden, vilka ansetts böra föranleda att lagstiftningsåtgärder i ämnet för närvarande begränsas till det område som enligt gällande rätt behandlas i 11 kap. 8 § strafflagen, nämligen angrepp mot parter och vittnen jämte rättegångsfullmäktige.

Det torde ligga i sakens natur att de angrepp mot parter och vittnen varmed

man i praktiken främst har att räkna äro åtgärder som vidtagas i vedergällningssyfte. Detta bekräftas också av de i det föregående refererade uttalandena. Enligt 11 kap. 8 § strafflagen straffas emellertid jämte våld i vedergällningssyfte även våld som utövas för att hindra någon att föra talan eller vittna. Även om angrepp mot parter och vittnen i dylikt tvångssyfte icke kunna antagas äga samma betydelse som åtgärder i hämnsyfte, torde likväl tillräcklig anledning saknas att vid upptagande i lagrummet av andra angreppsformer än våld utesluta handlingar som ske i tvångssyfte. En sådan begränsning har icke heller ifrågasatts i kommissionsförslaget. Om man i likhet med kommissionen vill kriminalisera även hot om angrepp, torde för övrigt medtagande av tvångssyftet vara av viss praktisk betydelse. Däremot synes en utvidgning av det subjektiva brottsrekvisitet i den riktning som föreslagits i professor Thyréns utkast, nämligen till handlingar i syfte att påverka talan eller vittnesmål, icke vara påkallad av något verkligt behov.

Beträffande själva brottshandlingens beskaffenhet synas åtskilliga skäl tala för en mera omfattande utvidgning av straffskyddet än som ifrågasatts under förarbetena till lagstiftningen om ekonomiska stridsåtgärder. Om, såsom nu förutsättes, 11 kap. 8 § strafflagen skall omfatta dylika åtgärder samt hot därmed, lärer konsekvensen fordra att även andra former av angrepp medtagas. Att hot med våld å person bör straffbeläggas är under angivna förutsättning uppenbart. Såsom ett ingalunda opraktiskt exempel på handlingar, vilka kunna användas i vedergällnings- eller tvångssyfte, kan därjämte anföras våld å annans egendom, vare sig våldet i och för sig är att hänföra till skadegörelse enligt 19 kap. 20 § strafflagen eller på grund av omständigheterna bör anses såsom hemfridsbrott enligt 11 kap. 12 §. De för sådant våld gällande straffsatserna torde icke kunna anses tillfyllest för de fall då våldet förövas i syfte som avses i 11 kap. 8 §. Bedömandet av handlingen enligt sistnämnda lagrum, eventuellt i konkurrens med något av de förstnämnda, skulle dessutom medföra att brottet faller under allmänt åtal, vilket synes önskvärt och även påkallas av följdriktighetshänsyn.

Emellertid torde man svårligen kunna stanna vid att utsträcka lagrummet till att omfatta, jämte våldsgärningar, vissa närmare bestämda handlingstyper vilka kunna tänkas komma till användning såsom repressalier eller såsom tvångsmedel gentemot parter och vittnen. Det skulle otvivelaktigt möta synnerliga svårigheter att härvidlag uppdraga en tillfredsställande gränslinje. Vad särskilt angår de ekonomiska stridsåtgärderna bör märkas att innebörden av uttrycket ekonomisk stridsåtgärd i sig själv är tämligen svävande och även kan förväntas komma att undergå förskjutning under loppet av en relativt begränsad tid. Den uppräknig av dit hänförliga åtgärder som givits i förslaget till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder gör, som redan lagrubriken utmärker, icke anspråk på fullständighet. Därtill kommer att ej heller de grundläggande begreppen blockad, bojkott etc. erhållit en närmare bestämning. Enligt den lagförslaget åtföljande motiveringen har det tänkts att en vägledande och enhetlig rättspraxis vid tolkningen av dessa uttryck skulle utbildas vid den föreslagna specialdomstolen. Det bör under sådana förhållanden knappast

ifrågakomma att i den allmänna strafflagen operera med dessa begrepp eller att eljest anknyta ändringen av 11 kap. 8 § strafflagen till den såsom proviso-rium avsedda tredjemanslagstiftningen.

Av nu anförda skäl synes vara att förorda att lagändringen genomföres på det sätt att överhuvud taget alla åtgärder vilka företagas i vedergällningssyfte eller för att utöva tvång hänföras under lagrummet. För det ifrågavarande brottets karaktär av indirekt angrepp mot den rättsskipande verksamheten är tydligen icke väsentligt att brottshandlingen utgör våld å person; att endast sådant våld för närvarande omnämnes torde huvudsakligen äga historiska förklaringsgrunder. Huruvida handlingen är i och för sig kriminellt eller civilt rättsstridig eller om den i och för sig är tillåten synes icke vara av avgörande betydelse för frågan huruvida den bör föranleda påföljd såsom innebärande en kränkning av de intressen som 11 kap. 8 § avser att skydda. Härför torde böra fordras allenast att handlingen i något avseende är menlig för den mot vilken den företages eller m. a. o. att angreppet består i en åtgärd som för den an- gripne föranleder lidande, förlust eller annan skada.

Med en dylik allmän bestämning av brottshandlingen skulle uppenbarligen åtskilliga i och för sig straffbelagda gärningar bliva hänförliga under 11 kap. 8 §, då de äga rum i syfte som där angives. Såsom exempel ha nyss anförts olika former av våld å annans egendom. Även ärekränkning torde stundom kunna ske på sådant sätt att den kan sägas innefatta vidtagande av åtgärd till annans skada.

Bland icke brottsliga gärningar lära främst vissa ekonomiska stridsåtgärder kunna antagas komma att spela en viss roll.

I fråga om de såsom kollektiva betecknade stridsåtgärderna (blockad, bojkott, arbetsinställelse samt därmed jämförliga åtgärder) bör i detta sammanhang uppmärksammas spørsmålet vilken eller vilka personer som i det särskilda fallet komma att drabbas av straffansvar. Kommissionsförslaget intog härvidlag den ståndpunkten att straff borde utkrävas av envar som biträtt beslut om kollektiv stridsåtgärd eller som uppmanat eller eljest sökt förmå annan att delta däri. Enligt den nu ifrågasatta avfattningen av straffbestämmelsen i 11 kap. 8 § strafflagen skulle någon närmare bestämning av brottssubjekten icke ifrågakomma utan det skulle enligt allmänna rättsgrundsatser få avgöras när betingelserna för straffbarhet äro förhanden. Beträffande de kollektiva stridsåtgärder vilka kunna tänkas komma till användning såsom vedergällning eller tvång mot parter och vittnen, nämligen blockader och bojkotter, må i detta hänseende anmärkas följande. Består anslutningen till eller deltagandet i exempelvis en blockad mot en producent endast i underlåtenhet att verkställa inköp av de blockerade produkterna, kan däri icke sägas ligga att vederbörande 'vidtager åtgärd' mot producenten. Om emellertid deltagandet därjämte tar sig uttryck i en positiv verksamhet, såsom agitation eller andra åtgärder som bidraga till ökad anslutning till blockaden, torde de objektiva förutsättningarna för tillämpning av straffbestämmelsen få anses vara för handen. Den ifrågavarande bestämmelsen lärer sålunda kunna tillämpas på personer vilka framträda såsom organisatörer av blockaden, vilket uppenbar-

ligen ur lagens synpunkt är angeläget. I vad mån de som 'biträtt beslut' om stridsåtgärden komma att drabbas av straff torde i viss mån vara beroende av omständigheterna vid beslutets fattande. Enbart det förhållandet att någon vid en sammankomst mellan ett flertal personer givit sin röst för blockaden läser icke kunna föranleda att han fälles till ansvar. Härför torde dessutom böra fordras att han varit verksam för beslutets realiserande på sådant sätt att han kan anses ha verkställt beslutet eller deltagit i dess verkställande.

I förslaget till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder upptagas bland individuella stridsåtgärder endast uppsägning av arbets- eller hyresavtal samt därjämte annat avbrytande av ekonomisk förbindelse, när det sker av två eller flera i samverkan. I förevarande fall synes anledning icke föreligga till motsvarande begränsning, då för påföljd av åtgärden kräves att denna skett i sådant syfte som avses i 11 kap. 8 § strafflagen.

Straffet för brott mot 11 kap. 8 § strafflagen utgör för närvarande straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader. Vid synnerligen mildrande omständigheter må dock till böter, dock ej under fem dagsböter, dömas. Denna straffskala synes böra bibehållas för de fall då brottshandlingen utgör våld å person. För andra handlingar vilka nu avses skola hänföras under lagrummet synes lämpligen kunna fastställas en gemensam lindrigare skala. I denna torde straffarbete icke böra ingå. Härutinnan skulle följaktligen överensstämmelse komma att råda med kommissionsförslaget, vilket i första stycket av 24 § upptog fängelse samt, vid synnerligen mildrande omständigheter, dagsböter. Med den vidsträcktare omfattning straffbudet nu skulle erhålla torde dock bötesstraffet icke böra förbehållas fall då omständigheterna äro mildrande.

Kommissionsförslaget innehöll härjämte en särskild lägre straffskala för hot med stridsåtgärd, nämligen fängelse i högst ett år eller dagsböter. Enligt vad i det föregående anförts skulle till 11 kap. 8 § hänföras såväl hot om våld å person som hot om annan handling. Övervägande skäl torde tala för att icke i straffhänseende göra någon skillnad mellan hot av ena och andra slaget samt att icke heller för hot fastställa någon särskild straffskala, lägre än den nyss föreslagna.

Vad angår de civilrättsliga påföljderna av ifrågavarande brott må anmärkas att överförandet av brottet från speciallagstiftningen till allmänna strafflagen medför, att de särskilda skadeståndsregler vilka äro avsedda att gälla beträffande överträdelse av stadganden i den förra lagstiftningen icke erhålla tillämpning. Den omständigheten att sålunda i stället strafflagens skadeståndsregler bliva gällande i fråga om stridsåtgärder vilka skola bedömas enligt 11 kap. 8 § samma lag torde dock vid rättstillämpningen icke komma att få någon nämnvärd betydelse. Den frihet som enligt numera rådande rättsuppfattning tillkommer domstolarna vid prövningen angående förhandenvaron av skada och vid bestämmandet av dess belopp läser innebära tillräcklig garanti mot mindre tillfredsställande resultat i fråga om ersättning för skada genom stridsåtgärder vilka innebära brott mot nämnda lagrum.

I enlighet med vad nu anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen.*»

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 8 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Gör man våldsgärning å annan för det han i sak inför rätta, hos Konungens befallningshavande eller vid annat ämbetsverk, sin eller annans talan fört eller vittnesmål avlagt, eller för att honom från sakens utförande eller vittnesmålets avläggande hindra; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må till böter, dock ej under fem dagsböter, dömas.

Vidtager man eljest mot någon åtgärd, som för honom föranleder lidande, förlust eller annan skada, eller hotar man någon med våld eller åtgärd varom nu är sagt, och sker det för det han fört talan eller vittnat eller för att honom därifrån hindra; straffes med fängelse eller böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 januari 1935.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 november 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsassessorn C. G. Hellquist.

Lagrådet yttrade:

Mot de nya bestämmelserna såvitt därigenom straffbelägges att hota någon med våld är i och för sig ingenting att erinra. Det torde emellertid vara givet att någon särskild lagstiftningsåtgärd för att uppnå en utvidgning allenast i berörda hänseende av ifrågavarande lagrum icke bör ifrågakomma och att frågan om lämpligheten överhuvud taget av att däri vidtaga en ändring förden skull bör bedömas med hänsyn till innebörden av de nya bestämmelserna i övrigt.

Frågans uppkomst ligger klar och ger också omedelbart svaret på vad det är som egentligen åsyftas. Det är en viss användning av ekonomiska stridsåtgärder lagstiftningen gäller, nämligen såvitt dylika åtgärder rikta sig mot parter i rättegång och rättegångsombud samt vittnen. Då det tydligen icke låter sig göra att i allmänna strafflagen begagna termen ekonomiska stridsåtgärder, har det varit nödvändigt att vid beskrivningen av det förfarande som man avser att straffbelägga använda ett mera omfattande uttryck, vari då de stridsåtgärder, som med den föreslagna lagen om ekonomiska stridsåtgärder avses, skulle vara inbegripna. Förfarandet har i förevarande förslag angivits med orden »åtgärd som föranleder lidande, förlust eller annan skada». I olikhet mot vad eljest inom straffrätten gäller har alltså icke på något sätt angivits beskaffenheten av den åtgärd som skall hava föranlett lidandet eller skadan. Lidande eller skada kan förorsakas under mångahanda olika former

i den mänskliga sammanlevnaden, genom åtgöranden i det dagliga livet av i och för sig oväsentlig betydelse. Att på detta sätt utsträcka strafflagens verkningskrets till områden som skäligen icke böra vara indragna därunder måste vålla starka betänkligheter. Genom ett uppställande av fordran på att lidandet eller skadan icke skall vara av allenast ringa betydelse skulle föga vara att vinna med hänsyn bland annat till denna gränsdragnings obestämdhet.

De betänkligheter som nu anförts ha sin största betydelse, då det gäller åtgärder, som vidtagas mot en vederpart för det denne fört talan. En husvärd kan ha trakasserats med rättegång av en hyresgäst, och för att få fred från dennes angrepp hotar han att säga upp hyresgästen. Det kan icke vara rimligt att husvärden skall kunna straffas härför. Jämväl i bevisningshänseende äro betydande svårigheter att befara. Man tänke sig det fall att två grannar på landet råkat i process. Hur lätt kan inte därunder inträffa att en i och för sig lovlig åtgärd från den enes sida vållar den andre lidande eller förlust, och om denna åtgärd skett på grund av processmotsättningen eller t. ex. av ovilja i allmänhet mot grannen, torde väl oftast vara omöjligt för någon annan att bedöma. Även om man kan antaga att domstolarna skola gå fram med försiktighet och således ådöma straff endast om åtgärden tydligen ådagalägger ett otillåtet syfte samt om skadan icke är alltför obetydlig, är det att befara icke blott att tillämpningen av stadgandet blir synnerligen ojämn utan ock att detsamma på grund av sin allmänna formulering kan leda till obefogade rättegångar.

Vad angår åtgärder vidtagna mot ombud och vittnen minskas väl i viss mån de antydda betänkligheterna, då dels syftet här merendels torde framträda mera klart och dels angelägenheten av att skydda sådana personer — särskilt vittnen, som ju ha att fullgöra en samhällelig plikt — framträder starkare. Att begränsa lagbudets tillämplighet till åtgärder mot båda eller endera av dessa kategorier vill lagrådet dock icke förorda, då även andra omständigheter tala mot upptagande i strafflagen av bestämmelse i ämnet.

Det föreslagna stadgandet avser, såsom nämnts, att, om också ej uttryckligen, straffbelägga vidtagande av ekonomiska stridsåtgärder, då de företagas i här angivna syften. Såvitt i övrigt angår ekonomiska stridsåtgärder har man däremot ansett riktigast att giva den lagstiftning man vill åstadkomma formen av en fristående provisorisk lag, innefattande särskilt avpassade föreskrifter i såväl materiellt som processuellt avseende. Man måste då betvivla lämpligheten av att, på sätt som här föreslagits, lösbryta en del av lagstiftningen om dessa åtgärder ur det större sammanhanget och införa denna del i en bestående lagstiftning, som är byggd på helt andra principer än den blivande speciallagen. Ett särskilt skäl att upptaga ifrågavarande bestämmelser med jämkat innehåll i speciallagen är att enligt förslaget till denna lag ekonomiska stridsåtgärder, vilka företagas mot tredje man i syfte t. ex. att hämnas på ett vittne, en part i rättegång eller ett rättegångsombud, skola bedömas enligt speciallagen med dess från strafflagens vitt skilda bestämmelser om ansvar och skadestånd.

Jämfört med den sakliga omfattningen av kommissionens förslag har enligt det föreliggande förslaget överflyttningen till strafflagen kommit att medföra en begränsning, som särskilt i ett hänseende icke är önskvärd. Enligt kommissionens förslag avsågs att bereda skydd jämväl åt dem som »tillhandaga ämbets- eller tjänsteman» vid rättsordningens upprätthållande. Därmed åsyftades, enligt vad kommissionens motivering ger vid handen, jämväl de som vid polisförhör avgiva utsagor. Enligt lagrådets mening är beredande av skydd åt dessa personer en angelägenhet av lika stor vikt som den att skydda vittnen.

En omständighet, som ävenledes sammanhänger med överflyttningen till strafflagen, må framhållas. I 6 kap. 3 § strafflagen angivas vissa fall av brott, då skadestånd skall givas för lidande. Därunder faller icke utan vidare sådan åtgärd som skulle straffbeläggas enligt det remitterade förslaget. I förslaget till speciallag åter är frågan om skadestånd för personligt lidande uttryckligen reglerad.

Lagrådet avstyrker på anförda skäl att det remitterade förslaget lägges till grund för lagstiftning samt hemställer att de föreslagna bestämmelserna, såvitt de avse ekonomiska stridsåtgärder, i stället under iakttagande av vad ovan anförts inarbetas i förslaget till lag om ekonomiska stridsåtgärder.

Vinner denna hemställan ej bifall, torde det remitterade förslaget böra omarbetas under beaktande av vad lagrådet anført.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 16 januari 1935.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, lagrådets den 5 januari 1935 avgivna utlåtande över det den 23 november 1934 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»I fråga om rättsskydd för parter och vittnen gentemot angrepp medelst ekonomiska stridsåtgärder har lagrådet såväl i förevarande utlåtande som i utlåtande över förslaget till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder hemställt att bestämmelser av angivet slag måtte inarbetas i nämnda lagförslag.

De förhållanden som ansetts böra föranleda en speciallagstiftning av provisorisk karaktär rörande konflikter på det ekonomiska området göra sig icke i någon högre grad gällande i fråga om åtgärder, vilka avse vedergällning eller tvång mot personer som i någon egenskap uppträtt eller skola uppträda inför rätta. Jag är därför av den uppfattningen att en reglering av rättsskyddet för sådana personer bör såvitt möjligt ske enligt eljest vanliga principer såväl i materiellt som i processuellt avseende. En anknytning till gällande strafflagsbestämmelser torde, såsom ock under förarbetena till lagstiftningen om ekonomiska stridsåtgärder från olika håll vitsordats, ur principiella synpunkter vara att förorda. Härigenom vinnes bland annat den väsentliga fördelen, att åtgärder av ifrågavarande slag bliva direkt straffbelagda, vilket däremot ej skulle bliva fallet om bestämmelserna upptoges i speciallagen. Att å andra sidan vissa praktiska svårigheter äro förenade med den sålunda förordade anordningen är visserligen obestriddigt, men dessa torde dock icke vara av den beskaffenhet att man på grund av desamma bör anse sig nödsakad avstå från att på denna väg söka vinna en lösning av frågan.

Lagrådets betänkligheter mot det remitterade förslaget hänföra sig främst därtill att själva brottshandlingen icke kunnat mera exakt angivas än såsom 'åtgärd som föranleder lidande, förlust eller annan skada'. Lagrådet antager att denna omfattande beskrivning skulle komma att leda till ojämnhet i stadgandets tillämpning och till obefogade rättegångar. Möjligheten härav kan

icke förnekas, även om man, såsom ock lagrådet ansett, lärer kunna utgå från att domstolarna skola iakttaga tillbörlig varsamhet vid stadgandets tillämpning och sålunda ådöma straff endast vid full bevisning om otillåtet syfte. De anförda betänkligheterna synas ha sin egentliga betydelse beträffande åtgärder som ha karaktären av repressalier mot vederpart. Den väsentliga praktiska betydelsen av stadgandet ligger emellertid däri att det skulle bereda ökat skydd för personer som i egenskap av vittnen fullgöra en för rättsskipningen viktig funktion. Vad lagrådet anført synes därför böra föranleda att åtgärder mot vederpart och ombud uteslutas ur det föreslagna andra stycket av 11 kap. 8 § strafflagen. Med vittnen torde — såsom lagrådet framhållit såväl i förevarande utlåtande som i utlåtandet över förslaget till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder — böra jämföras de som i annan egenskap än vittnen för åstadkommande av utredning höras av offentlig myndighet. En utvidgning av stadgandet till att omfatta även sådana personer torde därför böra ske. Ändringen bör erhålla motsvarighet i paragrafens första stycke. — Vad beträffar den av lagrådet anmärkta omständigheten att stadgandets upptagande i strafflagen skulle, på grund av innehållet i 6 kap. 3 § strafflagen, leda till att skadestånd i vissa fall ej kunde ådömas, må endast erinras därom att motsvarande gäller även vid vissa andra brott mot i strafflagen upptagna straffbud, exempelvis hemfridsbrott.»

Föredraganden hemställer härefter, att förslaget, efter ändring i angivna hänseenden, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.